

S. SÁRDI MARGIT

ISMERETLEN 17. SZÁZADI VERSEK A ZÁGONI PARÓKIA KÖNYVTÁRÁBAN

2001 nyarán alkalmam nyílt végigtekinteni a zágoni református parókia régi könyvtárát, hogy megállapítsam, vannak-e benne eddig nem ismert könyvek, nyomtatványpéldányok. A könyvészeti ritkaságok és érdekességek mellett számos kéziratos kötetet is találtam a 18. és a 19. századból; részletes föltárásukra nem volt elegendő az akkor rendelkezésemre álló idő. Egyéb érdekességek mellett találtam egy 17. századi verses bejegyzést. A 207. leltári számú kötet, az *Acta Comititalia Hungarica Soproniensia* (1681), a könyvtár sok más kötetéhez hasonlóan, számos kézirásos bejegyzést tartalmaz magyar és latin nyelven a nyomtatvány első és utolsó üres levelein. Közük két possessorbejegyzés akad: *Gulátsi Albert, Bécs, 1689. május 12.* és *Danieli Ajtai, 1709.* Gulátsi Albert naplóró volt, bár naplója kiadatlan;¹ II. Apafi Mihály fejedelem titkára, bécsi követségeken megbízottja. Életrajza ismeretlenek. Ajtai Dániel nevű tanuló a szóba jöhető évtizedekben kettő is fölliratkozott a nagyenyedi matriculákban, az egyik 1667-ben, a másik 1677. június 3-án; ez utóbbiból beregszászi rektor lett.²

A verses bejegyzés a hátsó szennylapon helyezkedik el; voltaképpen négy latin nyelvű, verses alakú szentencia magyarra fordítása egy-egy strófában. Szövegüket itt közöljük betűhű formában:

Fama, Fides, Mulier non patiuntur jocum!

Vallás, hírnév és az Házasi Szeretet
Mocskot Kissebséget, Trefát nem szenvedhet
Bosszú nélkül senki ez hármat ne[m] sérthet
Legh több Fő Világonn ezek miatt veszett.

Fide parum multumque vide, nam fid[ere] multum
[Et?] vidisse parum, plurima damna parit.

Bövänn láss, szükönn hidgy; Idöt s-személyt válassz
Mert Kevés látással gyenge nyomban állasz
A mellett ha hamar hissz, hamar kárt vallasz;
Hidgj s-ne hidgj: ez kettö közt, köz útat válassz.

¹ Anyagát JAKAB Elek használta föl *Az utolsó Apafi* (Bp., 1875) című munkájában.

² JAKÓ Zsigmond, JUHÁSZ István, *Nagyenyedi diákok 1662–1848*, Bukarest, 1979, 99, 106.

Noli tentare q[uo]d non potes consumare

Csak olly dologhoz fogj a kit végben vihettz.
olly követ ne mozgass, kit meg nem emelhetz.
Ha mindent mihez fogsz, erődhöz intézhecz
Botlástul s-eséstül Bátoroságos lehettz.

Tunc Ira laudabilis est cum eam Ratio Suscitavit;
Prudentia lenit[...]

Dicsiretes harag kit méltó ok indit.
Azt penig okosság mertékel s-csendessit.
Haragotlan lágyság sokban meg károssit
Ellenbenn, modotlan harag ront s-háborit.

Tarackközönn 1697. Mens Aug. Irtam vala

Szinnyei József úgy tudja, Gulácsi Albert „első bécsi követsége alkalmával 1691. máj. 19. útközben Taracközön eljegyezte Fráter István leányát, Katát, kit később feleségül is vett.”³ Minden bizonnyal tőle származik a négy egystrófás kis vers, tehát a naplóíró mint költőt is üdvözölhetjük. Emellett a bejegyzés eddig ismeretlen életadataira is következtetni enged. Eddig nem tudtuk, de a könyv bejegyzése szerint már 1689-ben megfordult Bécsben. Minthogy a könyvet 1709-ben már más birtokolta, valószínűnek tekinthetjük, hogy Gulácsi Albert 1697 és 1709 között meghalt.

Taracköz Máramaros vármegyében van; ezt tudva talán nem tűnik túl merész föltételezésnek, ha a könyvet birtokló Ajtai Dánielt a Beregszászon működő Ajtai Dániellel azonosítjuk.

Ennek fényében könnyebben kap magyarázatot, hogy a zágoni eklézsia könyvei között Apafi Mihály possessorbejegyzésével ellátott könyv is van (Paulus JOVIUS, *Elogia doctorum virorum*, Bazel, 1571, ltsz. 647).

³ SZINNYEI József, *Magyar írók élete és munkái*, Bp., III, 1894, 1547.